

Monumentnummer*: 520661

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 17 september 2001
Kadaster deel/nr 82920/17

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Tiel	Tiel	Gelderland					
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Ambtmanstraat	20			4001 MC	Tiel		
Ambtmanstraat	22			4001 MC	Tiel		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel	
Tiel		E				3476	
Tiel		E				3519	

Omschrijving**

Inleiding

DUBBEL HERENHUIS gebouwd in 1894 naar ontwerp van de Nijmeegse architect D. SEMMELINK (1855-1899) in opdracht van de Tielse advocaat en raadslid mr. Pieter H.A. Tydeman.

Het huis bevindt zich in het historische centrum van Tiel in de oostelijke straatwand van de Ambtmanstraat. Deze straat kenmerkt zich door monumentale woonhuizen waarvan de huidige verschijningsvorm overwegend uit de 19e eeuw stamt en waarvan het Ambtmanshuis (16e eeuw) en het Oud Burger Mannen en Vrouwenhuis (1804) de bekendste zijn.

Van architect Semmelink zijn vooral woonhuizen, villa's en winkelpanden in Nijmegen bekend, uitgevoerd in Eclectische stijl met overwegend Neo-Renaissance invloeden. Het dubbele woonhuis aan de Ambtmanstraat kenmerkt zich eveneens door Neo-Renaissance invloeden, hier uitgevoerd met de in deze periode populaire gele verblendsteen. Het pand is onderverdeeld in twee vergelijkbare woningen van elk drie traveeën breed en is van het type met een gedrukte begane grond en een monumentale, hoge 'bel-etage'. Opvallend is de rijke uitvoering van het interieur, waarbij zelfs in de zolderkamers stucplafonds voorkomen (woning nr.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

20). Woning nr.20 wordt nog altijd bewoond en bevindt zich vrijwel volledig in oorspronkelijke staat. Woning nr. 22 is in gebruik als kantoor. De indeling en inrichting van het interieur van deze woning is op onderdelen aangetast.

Omschrijving

Gedeeltelijk onderkelderd DUBBEL HERENHUIS opgetrokken op een rechthoekige plattegrond, drie bouwlagen en een zolderverdieping hoog en afgedekt met een plat dak, met aan de voor- en achterzijde een dakschild. Deze schilden zijn belegd met gesmoorde kruispannen en de afwatering vindt plaats via een geprofileerde en gekorniste bakgoot aan voor- en achtergevel. De gevels zijn opgetrokken in rode baksteen (staand verband) en hebben een hardstenen plint aan de voorgevel. Binnen de voorgevel is op decoratieve wijze verblendsteen, siermetselwerk, geornamenteerd hout en natuursteen toegepast in Neo-Renaissance stijl. Op de overgang tussen de tweede en derde bouwlaag bevindt zich een serie sierankers. In de gevels zijn onder andere T-schuifvensters toegepast, naast stolpvensters en samengestelde vensters. Alle ramen bevinden zich binnen geprofileerde kozijnen. Aan voor- en achtergevel zijn ze omgeven door een rand in siermetselwerk in rode verblendsteen, waarbij de gevelopeningen van de voorgevel zijn afgezet met een rand in gebogen profielbaksteen. De lekdorpels van de vensters zijn overwegend in hardsteen uitgevoerd. De asymmetrisch ingedeelde VOORGEVEL omvat zes assen en bestaat boven de plint uit een sokkelzone die is uitgevoerd in gele verblendsteen met speklagen in hardsteen. De sokkelzone wordt afgesloten door een hardstenen waterlijst. In deze zone bevinden zich in de derde en zesde as de voordeuren van de woningen en in de overige assen segmentboogvormige vensters met enkelruits stolpramen. De gevelopeningen worden aan de bovenzijde afgesloten door een gemetselde segmentboog met hardstenen aanzet- en sluitstenen, waarbij de sluitstenen evenals de speklagen zijn voorzien van diamantkoppen. De dubbele, segmentboogvormig afgesloten paneeldeuren zijn voorzien van ruiten met smeedijzeren roosters. De tweede en derde bouwlaag zijn volledig uitgevoerd in rode baksteen en worden geleed door zeven zandstenen speklagen. De tweede en derde bouwlaag bezitten T-schuifvensters. Deze worden afgesloten met een in rode verblendsteen gemetselde rondboog (tweede bouwlaag) of met een segmentboog (derde bouwlaag) voorzien van een in zandsteen uitgevoerde sluitsteen met diamantkop en een in rode en gesmoorde verblendsteen (sierverband) uitgevoerde boogtrommel. In de derde bouwlaag zijn de segmentbogen uitgevoerd met een hanekam. De ramen in de eerste en derde as van rechts (tweede bouwlaag) zijn vervangen binnen de oorspronkelijke kozijnen. In de zesde as van rechts bevindt zich een dubbele balkondeur onder enkelruits bovenlicht. In de tweede as van rechts bevindt zich een houten erker op houten korbelen die op hardstenen consoles rusten die vanaf de eerste bouwlaag uit de muur steken. De erker is opgebouwd uit in Neo-Renaissance trant geornamenteerd stijl en regelwerk, gevuld met ramen met glas-in-lood bovenlichten. De erker heeft een dichte onderbouw voorzien van kussens en wordt aan de bovenzijde afgesloten met een hoofdgestel en een zinken schilddak waarop zich een balkon bevindt met een gietijzeren balustrade met krulwerk. Het huis links heeft een niet-oorspronkelijk balkon op de plaats waar een houten balkon aanwezig was. In de muur bevinden zich nog de hardstenen consoles. Oorspronkelijk werden de erker en het balkon gedragen door geornamenteerde hardstenen dragers. De gevel wordt afgesloten door een hoofdgestel dat is opgebouwd uit een in siermetselwerk (verband) uitgevoerd fries en een gekorniste kroonlijst. De uitkragende delen van deze kroonlijst worden gedragen door gootconsoles in de vorm van triglifien, waartussen zich metopen bevinden (tweede as rechts) en door gemetselde boogfriezen (vierde en zesde as van rechts), uitgevoerd met geornamenteerde consoles. De kroonlijst wordt in de tweede as van links onderbroken door een dakkapel in de vorm van een Vlaamse trapgevel met voluten aan weerszijden. Een vergelijkbare topgevel bevond zich oorspronkelijk in de tweede as van rechts. In de trapgevel bevindt zich een stolpvenster onder rondboog, omgeven door sierankers. De sobere RECHTER ZIJGEVEL bezit links in de derde bouwlaag een vernieuwd venster. Aan de sobere LINKER ZIJGEVEL bevindt zich over bijna drie bouwlagen een vijfzijdige uitbouw met het trappenhuis van woning nr. 22. In deze uitbouw bevinden zich boven elkaar twee traplichten, waarvan de bovenste is voorzien van glas-in-lood. De asymmetrisch ingedeelde ACHTERGEVEL bestaat uit vier ongelijke

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

assen met in de eerste en derde as achterdeuren. In de gevel zijn verschillende typen vensters toegepast, die de functie van de ruimten in het interieur weerspiegelen. In de tweede en vierde as van rechts grote driedelige (eerste bouwlaag) en zesruits (tweede en derde bouwlaag) vensters voor de keukens en woonvertrekken. In de eerste en derde as T-schuifvensters voor secundaire ruimten zoals de gangen. In het als een rechtafgesloten torenlichaam door de gootlijst heengetrokken trappenhuis (derde as) van woning nr.20 zijn in de twee bovenste bouwlagen rondboogvormig afgesloten tweelingvensters aangebracht, met bovenlichten en een boogtrommel in glas-in-lood (roosvenster). De vensters bezitten bewerkte stijlen en regels als elders en worden aan de bovenzijde afgesloten met segmentbogen voorzien van eenvoudig siermetselwerk. In het dakschild bevinden zich twee eenvoudige dakkapellen. Het INTERIEUR van woning nr.20 is nagenoeg in tact en bevat een indeling met een gedrukte begane grond voorzien van tochtportaal, lange gang met gebogen trap met geornamenteerde trappaal, een bescheiden woonvertrek, archiefruimte en keuken. De eerste verdieping bevat onder andere kamers-en-suite met rijk uitgevoerde stucplafonds. De tweede en zolderverdieping bevatten slaapvertrekken. Het interieur bevat vele oorspronkelijke en waardevolle onderdelen, zoals vrijwel alle oorspronkelijke paneeldeuren, een gang met in marmer uitgevoerde vloer en plinten, tochtdeur met bewerkt glas en in pleisterwerk uitgevoerde casementen op de wanden. Vrijwel alle vertrekken bezitten stucplafonds. Veel vensters zijn uitgevoerd met vensterbanken en binnenluiken. In de woonvertrekken bevinden zich voorts enkele zwart marmeren schouwen. De oorspronkelijke indeling van nr. 22 wijkt iets af van nr. 20 maar heeft een vergelijkbare aankleding. Nr. 22 heeft een afwijkende trappartij en voorts op de eerste verdieping een brede voorkamer met haaks hierop een woonvertrek waarmee het door middel van schuifdeuren kamers-en-suite vormt. In details is de oorspronkelijke structuur en aankleding van deze woning aangetast, zo is in de gang op de begane grond de tochtdeur verdwenen alsmede de marmeren vloer. In verschillende vertrekken zijn de plafonds verlaagd, de oorspronkelijke deuren beplaat en de schoorsteenmantels verwijderd. Onder de verlaagde plafonds bevinden zich vermoedelijk nog de oorspronkelijke plafonds en een ontmantelde schoorsteenmantel is bewaard gebleven. Aanwezig zijn onder andere marmeren plinten en drempels, stucplafonds, geornamenteerde balkconsoles en casementen op de wanden.

Waardering

Dubbel HERENHUIS gebouwd in 1894 naar ontwerp van D. SEMMELINK

-Van architectuurhistorische waarde als goed en gaaf voorbeeld in in- en exterieur van een stedelijk woonhuis uit het einde van de negentiende eeuw in Neo-Renaissancestijl. Het pand valt op vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van de voorgevel, zoals het gevarieerde materiaalgebruik van verblendsteen, hardsteen en geornamenteerde houten elementen, zoals een opvallende erker. De interne structuur van de woningen is grotendeels in tact en kent een kenmerkende opbouw met 'bel-etage'. De interieurs bevatten vele oorspronkelijke elementen waaronder rijk uitgevoerde stucplafonds, met marmer beklede gangen en marmeren schoorsteenmantels.

-Het pand is van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van de oostelijke straatwand van de Ambtmanstraat in het historische stadscentrum van Tiel. Het pand speelt hier een beeldbepalende rol vanwege de fraaie bewerking van de gevel en het heeft hoge ensemblewaarde in relatie met de belendende monumentale panden, die een verscheidenheid aan negentiende-eeuwse gevels laten zien.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument